

**PODLASKI URZĄD WOJEWÓDZKI
WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ**

**MATERIAŁY INSTRUKTAŻOWE, ZALECENIA,
PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO
W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH
ZWIĄZANYCH Z PRZEMOCĄ W RODZINIE**

Białystok 2009

Informator, który macie Państwo przed sobą, powstał z myślą o tych, którzy na co dzień w różny sposób wspierają osoby doznające przemocy w rodzinie, stosujące tego rodzaju przemoc oraz znajdujące się w innych sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą domową i chcieliby uzupełnić bądź uporządkować swoją wiedzę na temat istniejących przepisów i procedur.

Procedury i strategie przedstawione w niniejszym opracowaniu mogą i powinny służyć jako narzędzie szybkiego reagowania na trudne lub zaskakujące sytuacje kryzysowe. Podstawowym celem tej publikacji jest pokazanie, jak wybrane instytucje mogą skutecznie radzić kryzysom w rodzinie.

Opracowanie:

Pracownicy Oddziału Nadzoru Pomocy Społecznej
Wydziału Polityki Społecznej PUW w Białymstoku

Podstawa prawna

- ❖ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. **o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493)
- ❖ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. **w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno edukacyjnych** (Dz. U. Nr 127, poz. 890)
- ❖ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. **o pomocy społecznej** (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728 ze zm.)
- ❖ Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. **w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego** (Dz. U. z 2005 r. Nr 77, poz. 672 ze zm.)
- ❖ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. **Kodeks postępowania karnego** (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 ze zm.) – *art. 304 § 1. Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję*
- ❖ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. **Kodeks karny** (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.) – *art. 190, 197, 200, 201, 206-211,*
- ❖ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. **o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 ze zm.)
- ❖ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. **Kodeks postępowania cywilnego** (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 ze zm.) – *art. 572*
- ❖ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. **Kodeks rodzinny i opiekuńczy** (Dz. U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59 ze zm.)

Polska Deklaracja w Sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Przemoc w rodzinie jest szczególnie drastycznym problemem w naszym kraju. Sprzyja jej bierność obywateli i bezsilność służb publicznych. Dlatego wzywamy parlament, administrację rządową i samorządową, sądownictwo, prokuraturę, massmedia oraz wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej do przeciwdziałania przemocy i postępowania zgodnie z następującymi zasadami etycznymi:

- **Każdy człowiek** ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych
- **Człowiek** doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany
- **Dzieci i młodzież** mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić
- **Każdy człowiek** doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej, bez naruszania jego godności osobistej
- **Każdy człowiek** ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą
- **Każdy człowiek** ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- **Każdy człowiek** ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie

Deklaracja przyjęta w grudniu 1995 roku na II Ogólnopolskiej Konferencji na temat Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Ogólna charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie *

Badania nad kwestią przemocy w rodzinie należy uznać za jedno z najważniejszych dokonań nauk społecznych ostatnich lat. Gdy zaczęto głośno mówić o tym problemie, pojawiło się wiele wyzwań – natura zagadnienia, jego zakres, różnorodność. To pojęcie skupiło wokół siebie wiele stereotypów, mitów, uprzedzeń.

Zajęcie się szeroko rozumianym problemem przemocy domowej zwróciło uwagę specjalistów, polityków, służb socjalnych, społeczeństwa, zainspirowało do rzetelnego zainteresowania się problemem rodziny, wpływając tym samym na kształt polityki społecznej – nastawionej na zapobieganie oraz właściwą interwencję niosącą pomoc zarówno ofiarom przemocy, jak i jej sprawcom. Zainteresowanie problemem przemocy sprawiło, że coraz więcej ludzi i instytucji zaangażowało się w pracę na tym polu, sformułowane zostały podstawowe pytania. Odpowiedzi na nie zdają się być jednym z najważniejszych zadań naszych czasów.¹

Zjawisko przemocy w rodzinie – podstawowe definicje

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtuje jego osobowość, system wartości, poglądy. Rodzice i opiekunowie są dla dzieci wzorem do naśladowania. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie istotną rolę odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte przede wszystkim na miłości, szacunku i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować swoich podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.² Według Europejskiego Komitetu ds. Problemów Przestępczości (*European Committee on Crime Problems*), który zajmuje się problematyką przemocy domowej, rodzina to „połączona lub nie połączona małżeństwem para, jej potomstwo i przodkowie, potomstwo i krewni każdego z partnerów, a także każde dziecko,

* Pojęcia „przemoc w rodzinie” i „przemoc domowa” używane są w niniejszej publikacji zamiennie

¹ Por. K. Browne, M. Herbert, Zapobieganie przemocy w rodzinie, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 1999.

² Por. H. Sasal, Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2005.

jeśli mieszkają razem lub utrzymują kontakty wynikające z wcześniejszego wspólnego zamieszkiwania”.³

Przemoc domową bez wątplenia należy zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej; może być ona zarówno przyczyną jak i skutkiem dysfunkcji w rodzinie.

Przemoc w rodzinie - według definicji przyjętej w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - to jednorazowe lub powtarzające się, zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie, bądź zaniechanie działania, skierowane przeciw członkowi rodziny⁴, które narusza jego prawa i dobra osobiste, naraża na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza godność, nietykalność cielesną, wolność (w tym seksualną), powoduje szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje u osób dotkniętych przemocą cierpienia, szkody i krzywdy moralne.⁵ W przemocy domowej najbardziej istotna jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy w sposób krzywdzący dla innych członków rodziny.

W materiałach roboczych Organizacji Narodów Zjednoczonych wydanych w Nowym Jorku w 1993 roku terminem ‘przemocy w rodzinie’ określa się działania i zaniechania występujące w różnych związkach międzyludzkich. W wąskim znaczeniu terminu tego używa się dla określenia przypadków ataku fizycznego (min. szturchanie, szczypanie, klucie, uderzanie, bicie pięścią, duszenie, przypalanie, popychanie, pchnięcie nożem, podpalenie), a także przemocy seksualnej. W szerszym znaczeniu termin ten obejmuje każdą formę przemocy w sytuacji, gdy ofiarę i sprawcę łączy lub łączył związek osobisty.

**DZIAŁANIA PODEJMOWANE W CELU
ZATRZYMANIA PRZEMOCY SĄ ZALEŻNE OD TEGO,
Z JAKIEJ PERSPEKTYWY JĄ ROZPATRUJEMY**

³ Za: H. Sasal, Przewodnik ..., op. cit.

⁴ osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. (Kodeks karny (Dz. U. Nr 88 , poz. 553 ze zm.) a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca (patrz: art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

⁵ Por. art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z **perspektywy prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej.**⁶

Z punktu widzenia *prawa* przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Najczęściej stosowany artykuł 207 kodeksu karnego dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje karę pozbawienia wolności od 6 m-cy do 5 lat.

Perspektywa *psychologiczna* zwraca uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania wewnętrzne i sytuacyjne mechanizmy sterujące zachowaniem sprawcy przemocy, pozwala zrozumieć często pozornie irracjonalne zachowania osób krzywdzonych. Oddziaływania psychologiczne mają kluczowe znaczenie w wyzwalaniu się z przemocy, odbudowywaniu poczucia własnej wartości i godności itp.

Moralne spojrzenie na przemoc pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, a to jest złem moralnym. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymać sprawców i motywować świadków do pomagania. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony otoczenia.

Perspektywa *społeczna* ukazuje rozpowszechnione w społeczeństwie normy, obyczaje i postawy, mogące sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać. Pozwala jednocześnie dostrzec wymiar społeczny przemocy, np. przenoszenie zachowań przemocowych poza dom rodzinny. Ta perspektywa powinna być uwzględniana przy budowaniu systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie na różnych szczeblach.

Najczęstsze rodzaje przemocy w rodzinie

Fizyczna – naruszanie nietykalności fizycznej

- intencjonalne zachowanie z użyciem siły, powodujące nieprzypadkowe zranienia ciała lub niosące takie ryzyko (np. popychanie, szarpanie, kopanie, bicie, szczypanie, klapsy, ciągnięcie za uszy lub włosy, duszenie, krepowanie ruchów, przypalanie papierosem i in.)

Psychiczna – naruszanie godności osobistej

- zadawanie cierpień psychicznych, kontrolowanie, przymusowa izolacja, ciągle niepokojenie, groźenie, obrażanie, krytykowanie, szantażowanie i wiele innych. Ta forma przemocy jest najczęściej stosowaną i najtrudniejszą do udowodnienia

⁶ Za: J. Mellibruda, Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie W: Przewodnik do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Instytut Psychologii Zdrowia PTP Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia, Warszawa 2005.

Seksualna – naruszanie intymności

- zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności gdy osoba nie jest w pełni świadoma; przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub szantażu

Ekonomiczna – naruszanie własności

- celowe niszczenie czyjejs własności, pozbawienie środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb, dysponowanie czyjąs własnością, sprzedawanie osobistych rzeczy bez uzgodnienia, przeglądanie dokumentów, zabieranie pieniędzy itd.

Zaniedbanie (rozmyślne i nieświadome) – naruszenie obowiązku opieki

- odmowa wypełniania, niewłaściwe wypełnianie lub niepowodzenie w pełnieniu obowiązków opiekuńczych, stwarzanie zagrożeń fizycznych i emocjonalnych (np. pozbawienie jedzenia, ubrania, schronienia, porzucenie, ograniczenie dostępu do opieki zdrowotnej itp.)

Reakcje społeczne na przemoc w rodzinie – mity i stereotypy

Wokół winy i odpowiedzialności za przemoc narosło wiele nieprawdziwych przekonań i mitów; większość z nich używana jest jako argument za stosowaniem przemocy, wręcz jej bagatelizowaniem i usprawiedliwianiem. Takie podejście jest niezwykle niebezpieczne – z jednej strony sprzyja sprawcy, dając mu sygnał o bezkarności i społecznym przyzwoleniu na przemoc, a z drugiej zniewala ofiarę, sprzyja ukryciu i zamaskowaniu problemu. Funkcjonujące stereotypy utrudniają niejednokrotnie świadkom reagowanie i podjęcie decyzji o pomocy ofierze.

Przemoc w rodzinie najczęściej dzieje się za zamkniętymi drzwiami, bez świadków; obwarowana jest licznymi nakazami, zakazami, mitami i stereotypami, które dotyczą zarówno ofiar, sprawców, świadków, członków rodziny, przyjaciół, sąsiadów, przedstawicieli służb i instytucji pomagających. Prawidłowa świadomość społeczna dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie jest niezwykle ważnym aspektem w szeroko pojętym procesie profilaktyki i przeciwdziałania temu problemowi.

Oto przykłady niektórych, najczęściej pojawiających się **błędnych przekonań**:

- ✗ przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać
- ✗ przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego
- ✗ dowodem przemocy są jedynie widoczne ślady na ciele ofiary

- ✗ jeśli ktoś jest bity, to znaczy że na to zasłużył lub widocznie to lubi, skoro nie odszedł od sprawcy
- ✗ ofiary przemocy w rodzinie akceptują taką sytuację
- ✗ przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol
- ✗ gwałt w małżeństwie nie istnieje
- ✗ przemoc w rodzinie jest rzadkim zjawiskiem, problemem wyolbrzymionym przez ofiary
- ✗ dla dobra dzieci powinno się znieść wszystko ze strony współmałżonka
- ✗ ofiara sama sobie jest winna

etc.....

To nieprawda !!!

**ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PRZEMOC
ZAWSZE PONOSI SPRAWCA,
NIEZALEŻNIE OD TEGO CO ZROBIŁA OFIARA**

Świadek przemocy w rodzinie

Świadek przemocy w rodzinie to bardzo ważna osoba. **Ważna, bo często jedyna, która może** pomóc w przerwać przemoc. Przemoc w rodzinie tworzy zamknięty krąg! Ofiara przemocy w rodzinie boi się, nie wierzy że ma prawo prosić o pomoc i że ktoś chce i może jej pomóc, wstydzi się poprosić o tę pomoc.

Świadek przemocy może przerwać zamknięty krąg milczenia. Możesz pomóc. Nie musi robić tego, co lekarz, policjant, prokurator, psycholog.

Wystarczy, że:

1. wysłucha osoby, która doznaje przemocy
2. uwierzy w to, co mówi
3. zapewni ją o tym, że ma prawo szukać pomocy
4. zawiadomi osoby, które zajmują się udzielaniem pomocy w sytuacjach kryzysowych.

Przemoc w rodzinie w wybranych badaniach i statystykach

Agresja ze strony osób najbliższych nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym co słuszne i normalne, często bywa wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Choć przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do badania, statystyki pokazują, że występuje we wszystkich warunkach społeczno-ekonomicznych i jest zjawiskiem coraz częściej ujawnianym w wielu różnych krajach.

Wyniki badań TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, *Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie*, Warszawa, październik 2007:⁷

Zbiorcza analiza deklaracji badanych pytanych o doświadczanie różnych form przemocy pokazuje, że więcej niż co trzeci Polak (36%) przyznaje, że przynajmniej raz doświadczył przemocy w którejkolwiek z form – psychicznej, fizycznej, ekonomicznej bądź seksualnej. Nieco mniej, bo 30% badanych, doświadczyło przemocy więcej niż raz, natomiast co dziewięć (11%) doświadczało przemocy wielokrotnie.

Najczęściej doświadczaną przez Polaków formą przemocy jest przemoc psychiczna, które to doświadczenie przynajmniej raz stało się udziałem 31% badanych. Przemoc psychiczna częściej dotyczy kobiet niż mężczyzn. Przynajmniej raz doświadczyło przemocy psychicznej 35% kobiet i 26% mężczyzn. Przemocy fizycznej doświadczyło mniej, bo 17% respondentów. Przemoc fizyczna także częściej dotyka kobiety (20%) niż mężczyzn (14%). Ofiarami tego rodzaju przemocy najczęściej były osoby młode pomiędzy 18 a 29 rokiem życia (23%). Ośmiu na stu ankietowanych (8%) przyznaje, że zdarzyło im się być ofiarą przemocy ekonomicznej, zaś 3% deklaruje bycie ofiarą przemocy seksualnej.

Ofiary każdej z form przemocy najczęściej doświadczały jej kilka razy – 17% w przypadku przemocy psychicznej, 10% przemocy fizycznej, 4% przemocy ekonomicznej oraz 1% przemocy seksualnej. Niższy jest zarówno odsetek tych osób, które przemocy doświadczyły tylko raz (odpowiednio 9%, 3%, 2% i 1%), jak i wielokrotnie (odpowiednio 5%, 4%, 2% i 1%).

Z analizy danych zebranych w trakcie badania wynika, że co piąty respondent (20%) przyznaje się do tego, że przynajmniej raz zastosował przemoc wobec innego członka rodziny. Najczęściej była to przemoc psychiczna, której dopuściło się 15% Polaków, rzadziej

⁷ Wyniki i opis badań dostępne są min. na stronie www.niebieskalinia.pl, w zakładce ‘Statystyki i badania’

przemoc fizyczna, którą kiedykolwiek zdarzyło się zastosować 9% respondentów. Zdecydowanie rzadziej badani przyznawali się do bycia sprawcami przemocy ekonomicznej (2%) lub seksualnej – mniej niż co setny (0,4%).

Krzywdzenie dzieci

W społeczeństwie nadal głęboko zakorzenione jest błędne przekonanie, że bicie dziecka jest dobrą metodą wychowawczą. Przyczyny stosowania przemocy wobec dziecka w rodzinie są różne. Można do nich zaliczyć min. niedojrzałość i młody wiek rodziców, brak wiedzy i umiejętności wychowawczych, doznanie maltretowania we własnym dzieciństwie, niski poziom wykształcenia, bezrobocie, wszelkiego rodzaju uzależnienia itp. Inne to min. kłopoty małżeńskie, zbyt duże wymagania stawiane dziecku, a także maltretowanie żony przez męża, gdyż zazwyczaj wiąże się to także ze znęcaniem się nad dzieckiem. Współwystępowanie kilku czynników i okoliczności zwiększa prawdopodobieństwo ryzyka występowania przestępczych zachowań rodziców wobec dzieci. Dziecko krzywdzone to takie, które cierpi z powodu niewłaściwego zachowania innych osób - głównie rodziców i opiekunów - w stosunku do niego, a przy tym doznaje poczucia niesprawiedliwości i bezsilności. Co 7 badany Polak przyznaje, że żyje w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy było dziecko. Ponadto sprawcy przemocy z gospodarstw domowych, w których są dzieci do lat 18 przewidują, że mogą ponownie zastosować wobec nich przemoc psychiczną (63%) oraz fizyczną (58%), co świadczy o tym, że na przemoc szczególnie narażone są dzieci.

Dzieci, które są świadkami przemocy domowej, są również jej ofiarami

Ze statystyk Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku

Rozmiary zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa podlaskiego

Na podstawie danych opracowanych przez Komendę Wojewódzką Policji w Białymstoku wynika, iż w 2008 roku nastąpił spadek liczby interwencji domowych ogółem, w tym również liczby interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie. Liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie wyniosła w 2008 r. 3.333.

Interwencje domowe

ROK	LICZBA INTERWENCJI DOMOWYCH	W TYM DOTYCZĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE	% udział
2005	31.938	3.434	10,75
2006	32.416	3.790	11,69
2007	30.243	3.701	12,24
2008	28.544	3.333	11,67

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Analiza struktury pokrzywdzonych i sprawców przemocy wskazuje, iż:

- wraz ze spadkiem liczby interwencji nastąpiły analogiczne spadki w liczbie osób doznających/ stosujących przemoc,
- najliczniejszą grupę pokrzywdzonych stanowią kobiety (ok. 50%) i dzieci do 13 r. ż. (ok. 40%),
- najliczniejszą grupę sprawców przemocy stanowią mężczyźni (96%),
- 61% sprawców przemocy było pod wpływem alkoholu,
- w 2008 r. nastąpił wyraźny wzrost udziału nieletnich w liczbie osób stosujących przemoc.

Osoby doznające przemocy w rodzinie

ROK	OGÓLNA LICZBA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ - STW. PODCZAS INTERWENCJI	W TYM MĘŻCZYŻNI	% udział	W TYM KOBIETY	% udział	W TYM MAŁOLETNI DO LAT 13	% udział	W TYM MAŁOLETNI W WIEKU 13 - 18 LAT	% udział
2005	6.742	397	5,89	3.287	48,75	2.194	32,54	864	12,82
2006	7.270	396	5,45	3.610	49,66	2.311	31,79	953	13,11
2007	6.352	410	6,45	3.358	52,87	1.752	27,58	832	13,10
2008	5.989	361	6,02	3.138	52,39	1.715	28,63	775	12,94

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Osoby stosujące przemoc w rodzinie

ROK	LICZBA SPRAWCÓW PRZEMOCY DOMOWEJ ogółem	W TYM MĘŻCZYŻNI	% udział	W TYM KOBIETY	% udział	W TYM NIELETNI	% udział	Sprawcy pod wpływem alkoholu	% udział
2005	3.453	3.341	96,76	106	3,07	6	0,17	2.713	78,56
2006	3.800	3.663	96,39	126	3,32	11	0,29	2.812	74
2007	3.703	3.557	96,06	142	3,83	4	0,11	2.752	74,31

2008	3.353	3.222	96,09	112	3,34	19	0,56	2.058	61,37
------	-------	-------	-------	-----	------	----	------	-------	-------

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Pomimo spadku liczby interwencji nastąpił w 2008 r. wzrost liczby powiadomień skierowanych przez jednostki Policji do innych instytucji w ramach procedury NK. Najwięcej informacji przesłano do ośrodków pomocy społecznej i komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. W dalszym ciągu niewielka jest współpraca ze środowiskiem lekarskim. Nastąpił również spadek informacji przesłanych do placówek szkolno-wychowawczych.

Liczba informacji przekazanych do instytucji pomocowych w ramach procedury NK

INSTYTUCJA / ROK	2005	2006	2007	2008
OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	557	1077	1208	2134
KOMISJE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW AL.	552	848	1169	820
PLACÓWKI SŁUŻBY ZDROWIA	2	2	18	17
PLACÓWKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE	7	35	186	42
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	33	58	374	284
INNE	374	453	577	947
suma	1525	2473	3532	4271

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Przemoc jest zjawiskiem patologicznym, które bywa obecne we wszystkich środowiskach, zarówno w rodzinach żyjących w ubóstwie, niewydolnych finansowo, jak i tych dobrze sytuowanych. Przybiera różne formy i często towarzyszą mu także inne patologiczne zachowania (m.in. nadużywanie alkoholu). Najbardziej widocznymi i oczywistymi skutkami przemocy są obrażenia cielesne. Należy jednak pamiętać, że znacznie gorsze od urazów fizycznych są urazy psychiczne powstające na skutek doświadczanej przemocy.

Zgodnie z polskim prawem, znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny stanowi przestępstwo (art. 207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny).

Z danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku dotyczących 2008 r. wynika, iż liczba postępowań wszczętych z art. 207 kk ogółem wyniosła 799; liczba przestępstw stwierdzonych wyniosła 561. Odnotowano 242 przestępstwa stwierdzone, w których prowadzona była procedura NK.

Przestępstwo znęcania się w 2008 r. częściej popełniane jest w mieście (ok. 60% przypadków).

Przestępstwo znęcania się – postępowania wszczęte i zakończone oraz przestępstwa stwierdzone

ROK	WSZCZĘTE	STWIERDZONE	ZAKOŃCZONE
2007	849	620	927
2008	799	561	839

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Liczba postępowań przygotowawczych z art. 207 k.k wszczętych/ stwierdzonych/ zakończonych, w których była prowadzona procedura „NK”

ROK	WSZCZĘTE	STWIERDZONE	ZAKOŃCZONE
2007	438	255	373
2008	621	242	365

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Z analizy danych dotyczących przestępstwa znęcania się, przedstawionej przez Komendę Wojewódzką Policji w Białymstoku wynika, iż wraz ze spadkiem liczby postępowań i liczby pokrzywdzonych ogółem, spadła liczba małoletnich pokrzywdzonych w tej kategorii przestępstwa.

Przestępstwo znęcania się – informacje o pokrzywdzonych

ROK	przestępstwa stwierdzone z art. 207 kk ogółem	pokrzywdzeni przestępstwem z art. 207 kk	w tym małoletni
2007	620	901	249 [27,63%]
2008	561	832	194 [23,31%]

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Liczba czynów o charakterze znęcania się popełnionych przez nieletnich utrzymała się na tym samym poziomie co w roku 2007.

Przestępstwo znęcania się – wybrane informacje o podejrzanych

ROK	przestępstwa stwierdzone z art. 207 kk ogółem	w tym czyny osób nieletnich	w tym czyny osób do 13 r.ż.
2007	620	14	1
2008	561	14	1

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku

Przemoc jest przestępstwem!

Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny, powinny niezwłocznie zawiadomić o tym Policję lub prokuratora.

art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

art.207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Postępowanie interwencyjne w sytuacjach kryzysowych

Interwencja kryzysowa to zespół interdyscyplinarnych działań, podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. **Celem** interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.⁸ W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy.

Właściwym zapleczem działań obejmujących wszystkie etapy kryzysu – od prewencji i edukacji społecznej poprzez bezpośrednią pomoc ofiarom i współpracę z innymi służbami, po wspomaganie osób, grup i społeczności borykających się z następstwami urazu jest **ośrodek interwencji kryzysowej**.

Ośrodek interwencji kryzysowej może być integralnie związany z różnymi organizacjami, może też być placówką jedynie kooperującą z innymi służbami. Ośrodki

⁸ Art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728 ze zm.).

tworzą sieci współpracy interdyscyplinarnej, przekazują zadania przekraczające ich kompetencje innym służbom, a jednocześnie korzystają z systemu konsultacji, szkoleń i superwizji.

OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ W BIAŁYMSTOKU⁹

Zasady funkcjonowania Ośrodka Interwencji Kryzysowej

1. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Białymstoku jest komórką organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.
2. Ośrodkiem kieruje kierownik.
3. Zadaniem OIK jest profilaktyka oraz interwencja w sytuacjach kryzysowych, a także pomoc psychologiczna osobom w stanie nagłego lub przewlekłego kryzysu spowodowanego m.in. brakiem wsparcia społecznego, bezradnością życiową i doświadczeniami traumatycznymi oraz przygotowanie tych osób do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.
4. Do zadań OIK należy w szczególności:
 - udzielanie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, socjalnego, prawnego i pedagogicznego,
 - prowadzenie grup terapeutycznych, grup wsparcia, grupy socjoterapeutycznej,
 - poradnictwo telefoniczne,
 - interwencje w środowisku,
 - zapewnienie noclegu dla kobiet z dziećmi
5. Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzi działalność całodobową przez wszystkie dni w roku.
6. Zgłaszających się nie obowiązuje skierowanie.
7. Usługi Ośrodka są bezpłatne
8. Osoby mogą zgłaszać się do OIK osobiście lub telefonicznie

Opis zadań

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Mając na uwadze powyższe pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej podejmują szereg działań wspierających osoby w kryzysie.

1. Interwencja - pierwszy kontakt, (podtrzymanie, informacja, mini edukacja, porada, skierowanie do specjalisty). Interwencja w kontakcie z osobą będącą w kryzysie, zarówno telefoniczna jak i wprost polega na:

- a) aktywnym słuchaniu i cierpliwości, akceptacji, wsparciu, a nie pouczaniu;
- b) okazywaniu zrozumienia i pełnym skupieniu uwagi na tym, co i jak mówi rozmówca;
- c) otwartym dzieleniu się z osobą w kryzysie, jak rozumiemy jej trudną sytuację zagrożenia;
- d) dokonaniu wstępnej diagnozy sytuacji (od jak dawna trwa, jakie formy przemocy stosuje sprawca, jaka jest dynamika rozwoju zjawiska)
- e) określeniu obszarów, w jakich należy uzupełnić wiedzę na temat sytuacji klienta;
- f) zmotywowaniu do podjęcia działań służących wyzwoleniu się z przemocy;
- g) skonstruowaniu planu pomocy;
- h) zachęceniu do dalszego uczestnictwa w kontaktach

2. Pomoc psychologiczna - kolejne spotkania to długotrwała praca ze specjalistą, służąca wzmocnieniu wewnętrznego (psycholog) i zewnętrznego (inni pracownicy OIK) systemu wsparcia klienta. Przebieg spotkań zależy od rodzaju zgłoszonego przez klienta problemu, jego kondycji psychicznej oraz doświadczenia i umiejętności konsultanta. Terapia polega na:

- a) łagodzeniu objawów reakcji kryzysowej;

⁹ Materiał opracowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku (przekazany do PUW w 2007 r.)

- b) przywróceniu równowagi psychicznej;
- c) zapobieganiu przejścia ostrego kryzysu w stan chroniczny;
- d) uporządkowaniu negatywnych doświadczeń;
- e) przełamaniu wewnętrznych ograniczeń osoby w kryzysie;
- f) uaktywnieniu zablokowanych sił psychicznych do samodzielnego uporania się z kryzysem;
- g) leczeniu bezpośrednich i odległych skutków przeżyć;
- h) pomocy w przezwyciężaniu zachowań autodestrukcyjnych;
- i) budowaniu poczucia bezpieczeństwa,
- j) towarzyszeniu i tworzeniu poczucia własnej wartości i podmiotowości;

W zależności od zgłoszonego problemu w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Białymstoku możliwa jest:

- a) terapia indywidualna osób w kryzysie;
- a) terapia małżeństw;
- b) terapia osób z zaburzeniami emocjonalnymi;
- c) ofiar przemocy domowej.

Główną formą pomocy w zakresie terapii psychologicznej jest kontakt indywidualny z terapeutą oraz grupy wsparcia.

Oddziaływania na osobę w kryzysie w formie spotkań z psychologiem: indywidualnych i grupowych przebiega w kilku etapach:

I etap – polega na przebudowie u osoby poszkodowanej stosunku do siebie. Chodzi o podniesienie jej poczucia własnej wartości, kompetencji, obalenie racjonalizacji którymi się otoczyła.

II etap – polega na odblokowaniu naturalnych reakcji jednostki - w przypadku ofiary przemocy domowej są to uczucia gniewu i złości do agresora będące skutkiem długiego znoszenia upokorzenia - a także zaakceptowanie tych uczuć jako prawidłowych. Nie jest to łatwe, gdyż ofiara przeszła trening posłuszeństwa, a myśl o ujawnieniu emocji napawa ją lękiem. Niepokój ofiary nagromadził w niej wiele negatywnych emocji. W związku z tym ofiara może obawiać się, że jeśli raz sobie pozwoli na odreagowanie, to utraci kontrolę nad sobą i spowoduje wiele szkód. Ofiarą miotają często uczucia ambiwalentne, stąd upór przed ujawnieniem emocji do agresora.

III etap – polega na budowaniu alternatywnego modelu interakcji, ponieważ ofiara ma silnie rozwiniętą potrzebę zależności, poczucie niekompetencji, jest w depresji, poczucie iż w rodzinie mężczyzna jest dominującą osobą, a żona powinna być uległa. Na tym etapie uświadamia się kobiecie, że krzywda jakiej doznaje nie jest jej przeznaczeniem, że ma ona wpływ na swoje życie. Wyznacza się w związku z tym zakres obowiązków i odpowiedzialności. Dzięki temu kobieta ma możliwość rozpoznać swoje własne możliwości, operatywność, zaradność, gospodarność, lub te funkcje doskonalić (np. poprzez umiejętność załatwiania spraw urzędowych) tzw. rozwój kompetencji, rozwijanie zmysłu praktycznego, koncentracja na potrzebach niezbędnych (4-6 tygodni).

3. Pomoc pedagogiczna – kobiety, zgłaszające w oik problem przemocy w rodzinie niejednokrotnie borykają się także z problemami wychowawczymi. Sytuacje kryzysowe wywołane kłopotami wychowawczymi można niwelować dzięki możliwości odbywania konsultacji pedagogicznych. Zgłoszone w oik problemy wychowawcze dotyczą dzieci w wieku wczesnoszkolnym, dorastania i dzieci upośledzonych, kryzysów rozwojowych oraz problemów związanych z nauką.

4. Poradnictwo socjalne - w oik są zatrudnieni pracownicy socjalni, ponieważ przemoc domowa doprowadza do ogromnych strat materialnych. W wyniku agresji wywołanej zaburzeniami czy alkoholizmem często dochodzi do zniszczenia mienia, do braku środków na potrzeby bieżące, leczenie. Pracownicy socjalni ośrodka udzielają informacji na temat przysługujących klientom form pomocy świadczonej przez mopr, kontaktują się z pracownikami socjalnymi z zespołów pracowników socjalnych, zakładają „niebieskie karty”, monitorując sytuację rodziny.

5. Pomoc prawna. Ofiara przemocy uwikłana jest w sieć problemów, których sama nie jest w stanie rozwiązać. W związku z tym istnieje potrzeba i możliwość skorzystania z pomocy prawnej. Zatrudniony w oik prawnik udziela bezpłatnych konsultacji, z których bardzo chętnie korzystają kobiety doświadczające przemocy.

Stosowanie przemocy w rodzinie jest przestępstwem, a pokrzywdzonym służą prawomocne środki ochrony. Często jeden akt narusza wiele przepisów prawa karnego. Nie można wykluczyć, że ustawowe zagrożenie karą kryminalną może być czynnikiem motywacyjnym, przyczyniającym się do

powstrzymania członków rodziny od stosowania przemocy. Czynnikiem odstrasającym od jej stosowania może być także orzeczenie określonej kary i konsekwentne jej wykonanie. W wyniku tymczasowego aresztowania sprawcy przemocy lub wykonania wobec niego kary pozbawienia wolności, rodzina na pewien czas uwalnia się od zagrożeń, dolegliwości oraz zadawanych przez sprawcę cierpień. Nieraz z obawy przed zemstą pokrzywdzeni lub inni członkowie rodziny powstrzymują się od powiadomienia organów ścigania, albo sądu o tego rodzaju zachowaniach. Prawo przewiduje rozwiązania, dzięki którym sprawca przemocy może ponieść odpowiedzialność za swoje czyny bez narażania innych na jego zemstę. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zobowiązuje osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub prokuratora.

6. Prowadzenie grup terapeutycznych, grup wsparcia, grupy edukacyjno-korekcyjnej, grupy socjoterapeutycznej, grupy edukacyjnej dla rodziców.

Grupa wsparcia i terapeutyczna dla kobiet doświadczających przemocy. W OIK każdego roku prowadzone są 2 grupy dla kobiet doświadczających przemocy: grupa wsparcia oraz grupa terapeutyczna. Cykl spotkań rozpoczyna się we wrześniu, a kończy w czerwcu następnego roku. W czasie spotkań grupowych kobiety otrzymują edukację i wsparcie oraz uczą się konstruktywnych zachowań, zmierzających do przerwania relacji przemocy. Grupy terapeutyczne dają możliwość pogłębionej pracy nad problemami psychologicznymi wynikającymi z konsekwencji pozostawania w sytuacji przemocy. W wyniku udziału w grupach uczestniczki mają możliwość nauczenia się:

- dbania o bezpieczeństwo własne oraz dzieci,
- konstruowanie planu bezpieczeństwa,
- rozpoznawania czynników wyzwalających oraz mechanizmów wnikania się w relacje oparte na przemocy,
- podejmowania działań sprzyjających zwiększaniu mocy osobistej,
- egzekwowania wsparcia od instytucji do tego uprawnionych, powołując się na własne prawa,
- tworzenia i mobilizowania osobistego systemu wsparcia

Grupy stwarzają kobietom doświadczającym przemocy domowej możliwość bezpiecznego kontaktu z własnymi emocjami, tak by mogły je wyrażać w konstruktywny sposób. Sprzyjają też udzielaniu wzajemnej samopomocy w sytuacjach trudnych.

Grupa korekcyjno-edukacyjna dla osób stosujących przemoc. Grupa korekcyjno-edukacyjna powstała w OIK w styczniu 2007 r. Program grupy przewiduje jedno spotkanie indywidualne oraz 24 spotkania grupowe odbywające się raz w tygodniu. Spotkanie indywidualne służy kwalifikacji do programu. Ma na celu sprawdzenie, czy osoba przyznaje się do stosowania przemocy i czy ma świadomość, że potrzebuje pomocy. Na pierwszej sesji ma miejsce zapoznanie się z założeniami Programu. Zajęcia grupowe podzielone są na 8 bloków tematycznych. Na każdy z bloków przeznaczona jest 3 spotkania.

Bloki tematyczne:

- analiza przemocy fizycznej,
- zastraszanie i onieśmianie,
- analiza przemocy emocjonalnej,
- izolowanie,
- zaprzeczanie, obwinianie, pomniejszanie,
- przemoc seksualna,
- przemoc ekonomiczna,
- wymuszenie i groźenie.

Grupa socjoterapeutyczna. Każdego roku prowadzony jest również cykl spotkań dla dzieci w formie grupy socjoterapeutycznej. Spotkania rozpoczynają się na przełomie września i października, a kończą w czerwcu. Rekrutacja dzieci do grupy odbywa się spośród z rodzin klientek OIK na podstawie analizy kart interwencji. Zakwalifikowanie dzieci odbywa się na podstawie wywiadu z rodzicami i dziećmi. Uczestnictwo jest potwierdzone zgodą pisemną rodziców (opiekunów prawnych). Grupa socjoterapeutyczna ma charakter otwarty, udział w niej dzieci oparty jest na zasadzie dobrowolności i aktywności z ich strony. Funkcjonowanie grupy regulowane jest zasadami sformułowanymi przez samych uczestników i adekwatne do potrzeb i wieku dzieci – uczestników.

Grupa edukacyjna dla rodziców dzieci z grupy socjoterapeutycznej w roku 2006 oferta oik została uzupełniona o propozycję spotkań dla rodziców dzieci, które uczęszczają na zajęcia do grupy socjoterapeutycznej. grupa dla rodziców działa w podobnym systemie jak grupa socjoterapeutyczna – tworzona jest na przełomie września i października, kończy zaś swoją pracę przed okresem wakacyjnym. spotkania mają na celu poszerzenie wiedzy rodziców na temat wychowania i etapów rozwoju dzieci. w trakcie spotkań rodzice mają możliwość dzielenia się swoimi doświadczeniami w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.

7. poradnictwo telefoniczne. pomoc telefoniczna dla osób w kryzysie wywodzi się z tzw. „gorących linii” przeznaczonych dla osób zagrożonych samobójstwem. telefoniczny kontakt w oik-u ma swoją specyfikę. dyżurni przy telefonie nie są zobowiązani do przestrzegania zasad anonimowości. w wielu sytuacjach, przede wszystkim w sytuacji zagrożenia życia, dążą do bezpośredniego kontaktu z osobą w kryzysie lub rodziną osoby zagrożonej.

8. interwencje w środowisku. w przypadku zgłoszenia przemocy domowej pracownicy socjalni oik wraz z dzielnicowymi jeżdżą na interwencje do miejsca zamieszkania rodziny z problemem przemocy. w trakcie spotkań zakładana jest „niebieska karta” dla pomocy społecznej. osoba doświadczająca przemocy pouczana jest o swoich prawach, zaś sprawca o otrzymuje informacje, iż przemoc domowa jest przestępstwem ściganym przez prawo. jednocześnie i ofiara i sprawca otrzymują informacje o formach pomocy świadczonych przez oik. pracownik oik wizytujący środowisko postawi rodzinie ulotki z ofertą i wizytówki ośrodka.

9. Zapewnienie noclegu dla kobiet z dziećmi. Ośrodek Interwencji Kryzysowej dysponuje miejscami noclegowymi dla kobiet oraz kobiet z dziećmi, które znalazły się w sytuacji zagrożenia zdrowia lub/i życia w związku z sytuacją przemocy domowej. maksymalny okres pobytu osoby w ramach podejmowanej interwencji może wynosić 14 dni i jest nieodpłatny bez względu na dochód. w wyjątkowych przypadkach okres schronienia w hotelu może być przedłużony przez dyrektora miejskiego ośrodka pomocy rodzinie w Białymstoku na wniosek kierownika oik powyżej 14 dni, do trzech miesięcy łącznego pobytu. za okres przedłużonego pobytu oik ustala się odpłatność zgodnie z zapisami uchwały nr xxvi/250/04 rady miejskiej Białegostoku z dnia 31 maja 2004 r. w sprawie organizacji oraz szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia, mieszkaniach chronionych i ośrodkach interwencji kryzysowej.

Z hotelu OIK mają prawo korzystać mieszkańcy Białegostoku. W wyjątkowych przypadkach dopuszcza się przyjęcie rodzin i osób spoza Miasta Białostok, pod warunkiem zwrotu wydatków poniesionych na ich utrzymanie przez osoby korzystające z usług lub gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania osoby lub rodziny, korzystające z pomocy OIK.

Zgodnie z „Regulaminem korzystania z usług oraz czasowego pobytu w Ośrodku Interwencji Kryzysowej” klientka przebywająca w hotelu jest zobowiązana do aktywnej współpracy terapeutycznej z pracownikami w celu przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej oraz do wykorzystania własnych możliwości poprawy sytuacji osobistej, rodzinnej, socjalno-bytowej mającej wpływ na wyjście z sytuacji kryzysowej

Procedura postępowania w przypadku zgłoszenia przemocy domowej

1. W sytuacji, gdy o przemoc w rodzinie dowiaduje się pracownik socjalny Zespołu Pracowników Socjalnych podczas rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego w związku z wnioskiem o przyznanie pomocy finansowej, w wywiadzie opisuje szczegółowo sytuację rodziny w związku z występowaniem przemocy. Ofiarę przemocy zobowiązuje na druku kwestionariusza wywiadu środowiskowego do zgłoszenia się do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia wywiadu. Kserokopię wywiadu przekazuje do OIK. W przypadku niezgłoszenia się ofiary przemocy do OIK, pracownik socjalny zespołu kontaktuje się z pracownikiem socjalnym OIK w celu wspólnego wejścia w środowisko, celem wypełnienia załącznika do kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego „Pomoc Społeczna-Niebieska Karta” (w sprawach niecierpiących zwłoki w terminie 2 dni, w innych w terminie 14 dni). Pracownik socjalny OIK wypełnia Niebieską Kartę w obecności pracownika socjalnego Zespołu, o ile to możliwe w środowisku, jeżeli nie ma takiej możliwości umawia się z ofiarą na konkretny termin w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, celem założenia Niebieskiej Karty i jest odpowiedzialny za jej prowadzenie oraz podjęcie działań w ramach tej procedury. Pracownik socjalny Zespołu Pracowników Socjalnych

w zależności od potrzeb jest zobowiązany wspierać pracownika socjalnego OIK w realizacji założonego w Niebieskiej Karcie planu działań i w monitorowaniu środowiska.

2. W sytuacji, gdy o występowaniu przemocy w rodzinie pracownik socjalny dowiaduje się od przedstawicieli innych służb lub osób kontaktujących się z daną rodziną (znajomi, sąsiedzi, krewni ofiar) pracownik socjalny Zespołu Pracowników Socjalnych w celu zdobycia lepszego rozeznania powinien skontaktować się z osobami, które mogą potwierdzić informacje na ten temat, np. rodzina, sąsiedzi, osoby kontaktujące się z dziećmi (wychowawcy, opiekunowie, nauczyciele), a także przedstawiciele innych instytucji, którym może być znana sytuacja rodziny (dzielnicowy, kurator, sąd rodzinny). Następnie ustala z pracownikiem socjalnym OIK termin wspólnego rozeznania środowiska w drodze wywiadu środowiskowego, a w przypadku stwierdzenia przemocy - założenia niebieskiej karty. pracownicy socjalni oik i zps wspólnie przeprowadzają wywiad środowiskowy i podpisują kwestionariusz. w przypadku stwierdzenia przemocy pracownik socjalny oik w obecności pracownika socjalnego zespołu wypełnia niebieską kartę i jest odpowiedzialny za jej prowadzenie oraz podjęcie działań w ramach tej procedury. pracownik socjalny zps w zależności od potrzeb jest zobowiązany wspierać pracownika socjalnego oik w realizacji założonego w niebieskiej karcie planu działań i w monitorowaniu środowiska. jeżeli ofiara przemocy nie wyrazi zgody na podjęcie działań w celu powstrzymania przemocy, a z sytuacji zastanej w środowisku wynika, że istnieje zagrożenie zdrowia i życia ofiar przemocy pracownicy socjalni przeprowadzają wywiad na podstawie posiadanych informacji, pracownik socjalny wypełnia niebieską kartę i podejmuje działania w ramach procedury. w sytuacji, kiedy rozpoznanie środowiska nie wskazuje na występowanie przemocy, pracownik socjalny zps doraźnie bez zapowiedzi odwiedza kilkakrotnie środowisko.

3. w sytuacji, kiedy ofiara przemocy trafia do oik na pobyt w hostelu, pracownik socjalny oik przeprowadza z nią rodzinny wywiad środowiskowy w aktualnym miejscu pobytu, czyli w oik i zakłada niebieską kartę. pracownik socjalny oik informuje pracownika socjalnego zps miejsca zamieszkania ofiary o aktualnej sytuacji tej osoby. jeżeli ofiara przemocy jest znana pracownikowi zespołu, pracownik socjalny sporządza na podstawie posiadanej dokumentacji pracownikowi oik informację o sytuacji rodziny, w której występuje przemoc.

4. w sytuacji, kiedy ofiara przemocy zgłasza się z prośbą o pomoc bezpośrednio do ośrodka interwencji kryzysowej, pracownik socjalny oik decyduje o sposobie postępowania w danym przypadku. jeżeli ofiara przemocy jest osobą korzystającą z pomocy finansowej ośrodka informuje zespół pracowników socjalnych o problemie występującym w danej rodzinie. pracownik socjalny zespołu w zależności od potrzeb wspiera pracownika socjalnego OIK w działaniach pomocowych na rzecz rodziny.

5. W sytuacji, gdy o przemocy w rodzinie informują Komisariaty Policji, przysyłając do OIK pisemną informację o założeniu Niebieskiej Karty, pracownik OIK robi wstępny wywiad na temat rodziny, kontaktując się z pracownikiem socjalnym ZPS oraz z właściwym dzielnicowym. Następnie pracownik socjalny OIK umawia się na wyjście w środowisko z dzielnicowym, lub, jeśli to nie jest możliwe, z innym pracownikiem OIK w celu rozpoznania sytuacji. W razie potrzeby wypełnia rodzinny wywiad środowiskowy i zakłada Niebieską Kartę dla pomocy społecznej. Ofiarę przemocy informuje o jej prawach i możliwościach pomocy ze strony specjalistów OIK. Jeśli w trakcie interwencji w środowisku obecny jest sprawca, zostaje on poinformowany o skutkach prawnych stosowania przemocy domowej oraz jest motywowany do kontaktu ze specjalistami pomagającymi osobom stosującym przemoc.

Opis przypadku

Pracownik socjalny Zespołu Pracowników Socjalnych otrzymał zgłoszenie o istnieniu zjawiska przemocy w rodzinie od sąsiadów ofiary przemocy, którą była siedemdziesięcioletnia, schorowana kobieta. Sprawcą przemocy był pasierb w/w (oprócz przemocy fizycznej, było podejrzenie wykorzystywania seksualnego).

Środowisko to nie było dotąd znane pracownikom socjalnym ponieważ rodzina nie korzystała z pomocy MOPR. Kobieta posiadała dość wysoką emeryturę. Jej pasierb nie pracował, nadużywał alkoholu, pod którego wpływem był agresywny. Największe niebezpieczeństwo przemocy było w okresie, gdy kobieta otrzymywała emeryturę, którą pasierb przywłaszczał. Starsza kobieta ze względu na wiek i stan zdrowia nie wychodziła z domu.

Pracownik socjalny ZPS, po uprzednim telefonicznym kontakcie, umówił się na wspólne wyjście w środowisko z pracownikiem socjalnym OIK. Do wejścia w środowisko został zaproszony też dzielnicowy oraz lekarz rodzinny. Sytuacja jaką zastano w domu była tragiczna. Starsza kobieta leżała w łóżku, miała trudności z podniesieniem się, była bardzo wychudzona. Lekarz podczas oględzin stwierdził na ciele kobiety rozległe zasinienia ciała. Staruszka zaprzeczyła, że obrażenia na ciele są wynikiem pobicia przez pasierba, twierdziła, że „syn jest dobry, bo daje jeść”.

Kobieta została zabrana do szpitala. W trakcie jej pobytu w szpitalu, pracownik socjalny ZPS podjął działania celem umieszczenia kobiety w Domu Pomocy Społecznej.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA FUNKCJONUJĄCE W CENTRUM OCHRONY DZIECKA I RODZINY PSPiA KLANZA ODDZIAŁ BIAŁOSTOCKI¹⁰

Założenia stosowania procedur CODiR

Procedury funkcjonujące w Centrum Ochrony Dziecka i Rodziny PSPiA Klanza Oddział Białostocki zostały opracowane w celu organizacji pracy Koordynatora i Zespołu konsultantów placówki. Procedury oparte są na podstawowych przepisach prawa w zakresie ochrony dziecka przed przemocą. Przede wszystkim bazują na przepisach zawartych w Kodeksie postępowania karnego, Ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Najważniejszym zapisem prawnym wyznaczającym zasady pracy Centrum jest Art. 72 KONSTYTUCJI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Funkcjonują dwa rodzaje procedur: formalne (wskazujące ogólne zasady postępowania w przypadku uruchomienia pomocy wobec danego dziecka i jego rodziny) i merytoryczne (wskazujące zasady, metody oraz formy pracy merytorycznej konsultantów Centrum).

Centrum Ochrony Dziecka i Rodziny jest placówką powołaną uchwałą walnego zgromadzenia członków i zarządu Stowarzyszenia Polskiego Pedagogów i Animatorów „Klanza” Oddział Białostocki.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA FORMALNEGO CENTRUM OCHRONY DZIECKA I RODZINY

Klientem zgłaszającym potrzebę uruchomienia pomocy wobec danego dziecka może być:

- 1) rodzic lub opiekun prawny wspierający dziecko
- 2) każda osoba dorosła lub przedstawiciel placówki bądź instytucji będący w posiadaniu informacji nt. konieczności uruchomienia pomocy wobec danego dziecka
- 3) dziecko krzywdzone.

W zależności od rodzaju klienta konsultant I kontaktu uruchamia odpowiednią procedurę. Rodzaj procedury uzależniony jest także od informacji zebranych nt. danego przypadku.

Procedura 1

¹⁰ Materiał opracowany przez CODiR PSPiA KLANZA Oddział Białostocki (przekazane do PUW w 2007 r.)

Przyjęcie Klienta – rodzica/opiekuna prawnego Zgłoszenie problemu

1. Przeprowadzenie wywiadu z Klientem – konsultant I kontaktu (konsultant przyjmujący jako pierwszy danego klienta):
 - badanie profilu rodziny i środowiska pod kątem czynników ryzyka występowania przemocy.
 - analiza dokumentacji posiadanej przez Klienta.
 - obserwacja zachowania.
 - ustalenie oczekiwań Klienta.
2. Wstępna ocena sytuacji dziecka/rodziny - decyzja co do dalszego postępowania w sprawie:
 - umówienie klienta/dziecka na następne spotkanie (diagnostyczne, konsultacyjne, wspierające, terapeutyczne)
 - umówienie członków rodziny dziecka na spotkania z danymi konsultantami (diagnostyczne, konsultacyjne, wspierające, terapeutyczne)
 - umówienie klienta/dziecka do innego konsultanta
 - wskazanie konieczności wykonania badań niebędących w kompetencji Centrum
 - skierowanie do innej placówki pomocowej, zgodnie z kompetencją.
3. Sporządzenie dokumentacji dot. Klienta:
 - podpisanie **zgody na przetwarzanie danych osobowych** w rozumieniu Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. 02.101.926) w celu niesienia pomocy
 - w przypadku osób małoletnich – podpisanie przez opiekuna prawnego **zgody na uczestnictwo w danej formie wsparcia** oferowanego przez CODiR
 - założenie **Podstawowej Karty Klienta /obligatoryjnie/**, w której odnotowywany jest każdorazowy kontakt z Klientem
 - sporządzenie **Karty Indywidualnych Konsultacji** – zwięzła relacja dot. przedmiotu konsultacji i dalszych ustaleń.
 - inna dokumentacja /rysunki, kontrakt z Klientem, kopie pism, opinie, ...
4. Zgłoszenie Koordynatorowi Centrum potrzeby omówienia pracy z klientem/dzieckiem na posiedzeniu Zespołu Centrum.

Procedura 2

Przyjęcie Klienta

- osoby dorosłej lub przedstawiciela placówki bądź instytucji będącego w posiadaniu informacji nt. konieczności uruchomienia pomocy wobec danego dziecka

Zgłoszenie problemu

1. Przeprowadzenie wywiadu z Klientem – konsultant I kontaktu:
 - analiza dokumentacji i informacji posiadanych przez Klienta
 - ustalenie oczekiwań Klienta.
2. Wstępna ocena zebranego materiału - decyzja co do dalszego postępowania w sprawie:
 - wskazanie sposobów rozwiązania danego problemu
 - wskazanie konieczności zmotywowania danej osoby (rodziców) do bezpośredniego kontaktu z Centrum w celu rozpoczęcia pracy z daną rodziną
 - wskazanie konieczności przeprowadzenia interwencji na bazie posiadanych informacji przed daną placówką/ instytucją – konsulting w zakresie metody i sposobu przeprowadzenia interwencji
 - skierowanie do innej placówki pomocowej, zgodnie z kompetencją
 - sporządzenie stosownej informacji i przesłanie do odpowiednich instytucji (np. Sąd Rejonowy, komisariat Policji, itp.) - w sytuacji uzasadnionej obawy niepodjęcia interwencji przez klienta.
3. Zgłoszenie Koordynatorowi Centrum potrzeby powołania Zewnętrznego Zespołu Interdyscyplinarnego (przedstawiciele instytucji, organizacji działających na danym terenie w obszarze

ochrony dziecka, mający kontakt z danym dzieckiem/rodziną) w celu zdiagnozowania sytuacji danego dziecka/ danej rodziny.

Procedura 3

Przyjęcie Klienta - dziecka

Zgłoszenie problemu

Małoletni do 13 r.ż.:

1. Przeprowadzenie rozmowy z dzieckiem- zebranie informacji oraz wsparcie (tu i teraz) dziecka.
2. Wyjaśnienie dziecku zasad pomocy osobie małoletniej.

Rozpoczęcie pracy z Klientem małoletnim możliwe jest jedynie w przypadku otrzymania zgody opiekuna prawnego lub postanowienia sądu !

Informujemy dziecko, że musimy skontaktować się z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka. I na bazie ich zgody możemy rozpocząć pracę z dzieckiem. W sytuacji gdy rodzice nie zgadzają się na korzystanie przez małoletniego z danej formy wsparcia możliwe jest **pisemne poinformowanie** Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego o sytuacji rodzinnej z podkreśleniem konieczności objęcia małoletniego np.: pomocą psychologiczną. Rolą Sądu jest ustalenie jakiej formy pomocy potrzebuje dziecko. Rodzice mają możliwość niewyrażenia zgody na konkretny ośrodek lub osobę.

W sytuacji gdy dziecko zgłasza obawę przed powrotem do domu, jego zachowanie wskazuje, że istnieje realne zagrożenie jego bezpieczeństwa należy rozważyć uruchomienie procedury 4.

Małoletni 13 – 18 r.ż.

Sytuacja przedstawia się podobnie, z tym, że małoletni ma prawo na piśmie wyrazić swoją wolę korzystania z danej formy pomocy.

Procedura 4

Sytuacja zagrożenia życia lub zdrowia Klienta.

1. **Powiadomienie Policji – interwencja w miejscu zdarzenia.**
2. **Zapewnienie alternatywnego miejsca pobytu Klienta.**
 - gdy sytuacja dotyczy dziecka - powiadomienie dyżurującego Sędziego WRiN w celu wydania przez niego postanowienia natychmiastowego.
3. **Sporządzenie dokumentacji dot. podjętych czynności** (w formie notatki służbowej).

Procedura 5

Uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa.

1. **Zawiadomienie o przestępstwie** (bezpośrednio lub pisemnie) – Policja/Prokuratura
2. **Poinformowanie** (bezpośrednio lub pisemnie) Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego
3. **Sporządzenie dokumentacji dot. podjętych czynności** (w formie notatki służbowej)

Procedura interwencji:

Informacja nt. zagrożenia bezpieczeństwa dziecka / przestępstwa

Poinformowanie koordynatora o konieczności pilnego zwołania zespołu (telefonicznie)
(zespół nie musi obejmować wszystkich konsultantów)

Sporządzenie pisma do organów zewnętrznych lub zgłoszenie telefoniczne

Podpisanie pisma przez koordynatora Centrum lub przez osobę wyznaczoną przez koordynatora

UWAGA: każde pismo wychodzące z Centrum jest podpisane przez koordynatora!!!

W przypadku zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa interwencję przeprowadza indywidualnie konsultant przyjmujący informację o tym przestępstwie uprzednio informując o tym koordynatora Centrum.

Procedura 6

Wydawanie zaświadczeń i informacji

Na prośbę Klienta konsultant Centrum zobligowany jest do wystawienia pisemnego zaświadczenia o tym, że korzysta on z pomocy Centrum. W zaświadczeniu należy wskazać rodzaj pomocy, czas (od kiedy do kiedy, ilość sesji) adresata zaświadczenia, cel wydania zaświadczenia.

Treść zaświadczenia sporządza konsultant, potwierdza koordynator.

Na prośbę Klienta konsultant Centrum zobligowany jest do wystawienia pisemnej informacji nt. spostrzeżeń konsultanta w zakresie pracy z klientem (dzieckiem). W/w informację konsultant sporządza samodzielnie, parafuje indywidualnie.

Przewiduje się sporządzanie informacji zawierające spostrzeżenia i opinie poszczególnych konsultantów pracujących z danym klientem.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA MERYTORYCZNEGO CENTRUM OCHRONY DZIECKA I RODZINY

Centrum świadczy pomoc dziecku krzywdzonemu oraz rodzinie/opiekunom tego dziecka. Pomoc świadczona jest poprzez:

Konsultacje indywidualne:

- prawne
- diagnostyczne (proces długotrwały)
- psychiatryczne
- psychologiczne
- pedagogiczne

Konsultacje zespołowe - w każdy II i IV czwartek miesiąca oraz doraźnie – w razie potrzeby.

Pomoc interdyscyplinarną w formie zewnętrznych Zespołów Interdyscyplinarnych:

Zebranie przedstawicieli instytucji i organizacji, w których zainteresowaniu znajduje się dziecko/rodzina – wspólna analiza sytuacji rodziny (problemy i mocne strony) oraz skonstruowanie skoordynowanego planu pomocy.

W celu udzielania wszechstronnej pomocy dziecku krzywdzonemu i jego rodzinie konsultacje prowadzone są przez Zespół konsultantów Centrum zrzeszający zróżnicowanych światopoglądowo specjalistów z zakresu problematyki dziecka krzywdzonego przekonanych o konieczności udzielania pomocy dzieciom krzywdzonym i ich rodzinom ze względu na negatywne konsekwencje stosowania

przemocy dla zdrowia, rozwoju i funkcjonowania społecznego każdej jednostki ludzkiej, jak również przekonanych o tym, że zawsze i wszędzie naszą moralną powinnością jest wspieranie osób słabszych, bezbronnych i zagubionych.

Zespół Centrum stanowią pedagodzy, psychologowie, prawnicy, psychiatry i policjanci. Praca Zespołu Centrum podlega cyklicznym superwizjom zewnętrznym – superwizorzy Fundacji dzieci Niczyje w Warszawie.

Procedury diagnostyczne

1. Diagnoza w kierunku potwierdzenia bądź wykluczenia zjawiska przemocy wobec dziecka rozpoczyna się po udzieleniu pisemnej zgody rodzica/opiekuna dziecka lub też po otrzymaniu pisemnej zgody udzielonej przez Sąd.

2. Diagnoza w przypadku zjawiska przemocy:

- diagnoza sytuacji rodzinnej (analiza czynników ryzyka),
- diagnoza symptomów zespołu dziecka krzywdzonego,
- diagnoza zaburzeń w zachowaniu,
- analiza dokumentacji zebranej w trakcie procesu diagnostycznego;

Pierwszym i najważniejszym elementem pracy jest nawiązanie i podtrzymanie kontaktu emocjonalnego z klientem, dającego mu poczucie bezpieczeństwa, akceptacji, zrozumienia. Jest to szczególnie ważne w przypadku klientów małoletnich. Specyfiką pracy z dzieckiem krzywdzonym jest to, że gdy trafia ono do placówki pomocowej, jego poczucie bezpieczeństwa jest w głębokim stopniu zaburzone.

Założeniem jest, aby w procesie diagnostycznym uczestniczyli profesjonaliści z ośrodka, którzy będą pracować z rodziną. Należy pamiętać, iż w trakcie procesu diagnostycznego rozpoczyna się oddziaływanie terapeutyczne. Dlatego też powinien on być prowadzony w warunkach dających gwarancję intymności relacji diagnostycznej.

Charakter działań diagnostycznych zależy od celu, jakiemu ma służyć diagnoza.

Metody i techniki diagnostyczne:

- a) rozmowa psychologiczna,
- b) wywiad mający na celu zebranie informacji dotyczących całokształtu sytuacji,
- c) obserwacja,
- d) genogram,
- e) metody projekcyjne (rysunek, test niedokończonych zdań, opowiadań, ...),
- f) zabawy kierowane,
- g) testy,
- h) analiza zebranej dokumentacji (medycznej, pedagogicznej, policyjnej, ...);

W przypadku diagnozy kryzysu psychopatologicznego oraz przypadku psychiatrycznego skierowanie na konsultację psychiatryczną lub do specjalistycznej placówki.

Procedury interwencyjne

Podstawowym założeniem skutecznej interwencji jest próba zmotywowania osób najbliższych dziecku do jej samodzielnego przeprowadzania. W przypadku gdy jest to niemożliwe interwencje przeprowadza Zespół Centrum lub dany konsultant.

Rodzaje interwencji w sytuacji związanej z przemocą :

- telefon interwencyjny
- interwencja socjalna - na bazie współpracy z danym pracownikiem socjalnym zaspokojenie podstawowych potrzeb socjalnych rodziny/osoby;

- interwencja prawna - adekwatnie do sytuacji sporządzanie poszczególnych pism procesowych, wniosków, informacji, zapytań;
- interwencja psychologiczno-pedagogiczna – zapewnienie natychmiastowej (na „tu i teraz” adekwatnej pomocy psychologicznej, terapeutycznej, pedagogicznej, terapeutycznej);
- interwencja medyczna/psychiatryczna - zapewnienie natychmiastowej (na „tu i teraz” adekwatnej pomocy psychiatrycznej czy medycznej).

Wszystkie interwencje przeprowadzone są na bazie procedur formalnych.

Wsparcie

1. Psychoedukacja dzieci - ofiar przemocy, ich rodziców i opiekunów

W/w działania obejmują edukację w zakresie aspektów prawnych, społecznych, medycznych psychologicznych dotyczących zjawiska przemocy oraz innych sytuacji kryzysowych, np.:interpretacja przepisów prawa, wskazywanie psychologicznych i społecznych aspektów zjawiska krzywdzenia, wskazywania możliwości prawnych w sytuacji zaistnienia przestępstwa znęcania, psychologiczne aspekty wsparcia dziecka – ofiary przemocy;

2. Wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dzieci- ofiar przemocy i ich rodziców

Wsparcie obejmuje zajęcia / spotkania z dziećmi pod kątem redukcji napięcia emocjonalnego, nauki wyrażania uczuć, odbudowy poczucia zaufania w kontakcie z osobą dorosłą, redukcji poczucia winy za to co spotkało dziecko. Zajęcia z rodzicami mają na celu redukcję napięcia spowodowanego trudną sytuacją ich dziecka, motywowania do działań na rzecz ochrony dziecka, zredukowania poczucia winy i lęku o dziecko.

3. Terapia dzieci – ofiar przemocy.

Głównym celem zajęć terapeutycznych jest praca z urazem doświadczonym przez dziecko, celem eliminacji lub złagodzenia jego skutków.

Praca zespołem interdyscyplinarnym

Momentem uruchomienia metody pracy zespołem interdyscyplinarnym jest zgłoszenie potrzeby powołania zespołu przez konsultanta zajmującego się danym dzieckiem – ofiarą przemocy. Wspieranie dziecka jednokierunkowo jest zadaniem niewystarczającym i wymaga uzupełnianie o działania zmieniające także środowisko lokalne tego dziecka. To wymaga interdyscyplinarnej reakcji i współpracy wielu specjalistów.

Punktem wyjścia opracowania zasad pracy metodą zespołu interdyscyplinarnego jest założenie, że w każdym środowisku lokalnym funkcjonują instytucje, organizacje (szkoły, ośrodki pomocy społecznej, Policja etc.), czy osoby (pedagodzy, lekarze, kuratorzy, pracownicy socjalni etc.) działające na rzecz wsparcia dziecka i rodziny. Wobec powyższego istnieje konieczność systematycznej i kompleksowej współpracy różnych środowisk – wymiany informacji, spostrzeżeń w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów. Współpraca w takim wymiarze stanowi zaplecze merytoryczne i wsparcie emocjonalne wszystkich osobom które na co dzień samodzielnie realizują zadania pomocowe.

Lokalny Zespół Interdyscyplinarny w przedmiotowym rozumieniu to grupa profesjonalistów ze sobą współpracujących w sposób skoordynowany, zapewniający skuteczne reagowanie na problem. Członkowie zespołu skupiają specjalistów z różnych dziedzin, reprezentują tym samym instytucje publiczne i niepubliczne, rządowe i pozarządowe - odpowiedzialne za realizację zadań związanych z udzielaniem pomocy. Zespół taki tworzy swoistą koalicję. Jego działania koncentrują się na badaniu problemu, na strategii postępowania z danym przypadkiem, na zagadnieniach dotyczących określenia działań pointerwencyjnych. Powoływanie takiego zespołu uzależnione jest od specyfiki sytuacji i zaistniałego problemu danego dziecka, który trzeba jak najlepiej i jak najszybciej rozwiązać. Sposób podejścia stosowany w pracach zespołu interdyscyplinarnego sprzyja koordynacji badania spraw,

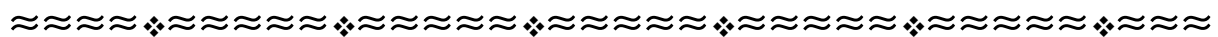
zdarzeń, sytuacji dot. negatywnych zjawisk społecznych dzięki wspólnej pracy i konfrontacji opinii profesjonalistów różnych służb, instytucji itp.

Konsultacje dla przedstawicieli poszczególnych grup zawodowych działających w obszarze ochrony dziecka i rodziny – kuratorów, pracowników socjalnych, policjantów, nauczycieli, pedagogów, psychologów, lekarzy, pielęgniarek, etc.

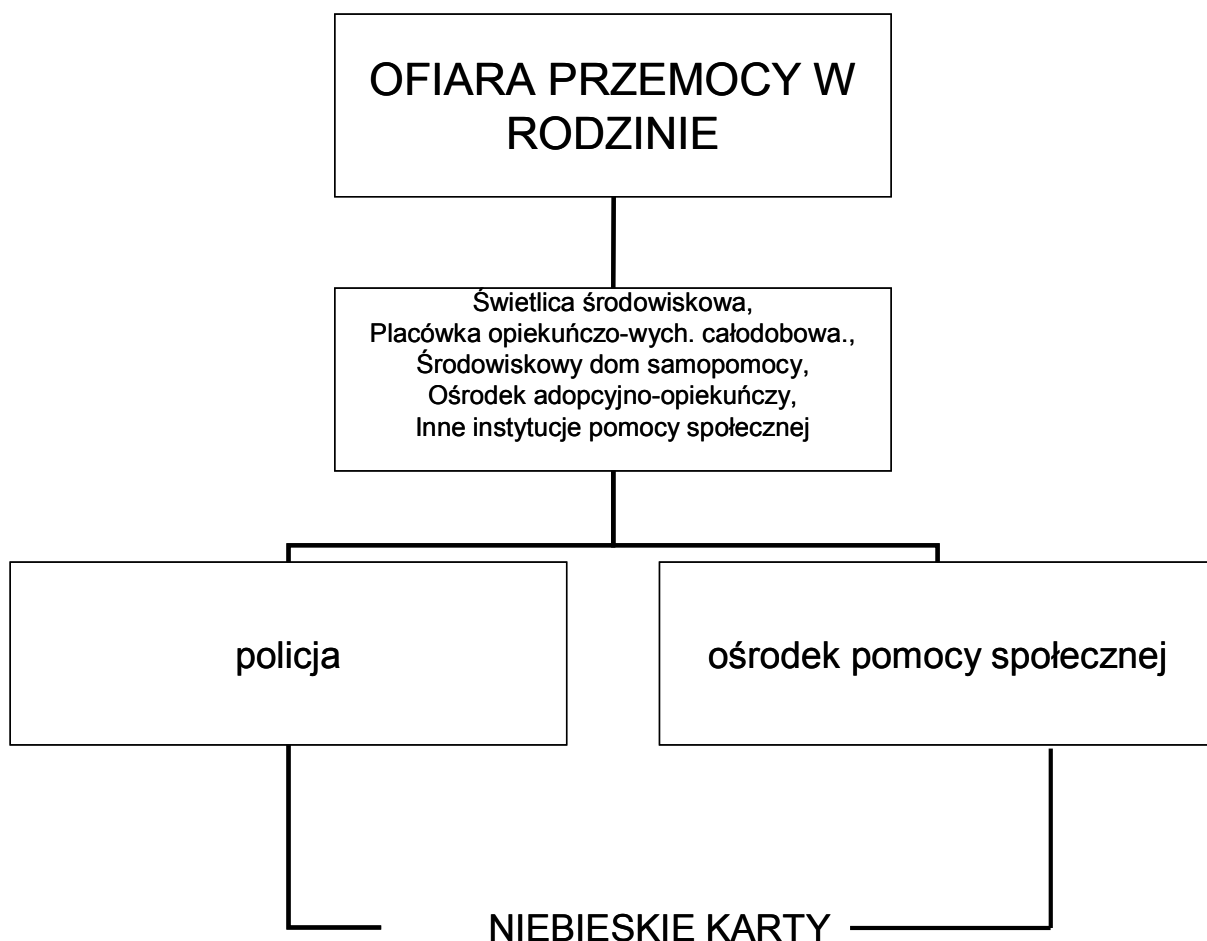
Formy konsultacji:

- konsultacje indywidualne dot. podejrzenia krzywdzenia dziecka
- udział w lokalnych zespołach interdyscyplinarnych
- zespoły wsparcia- treningi odbarczające

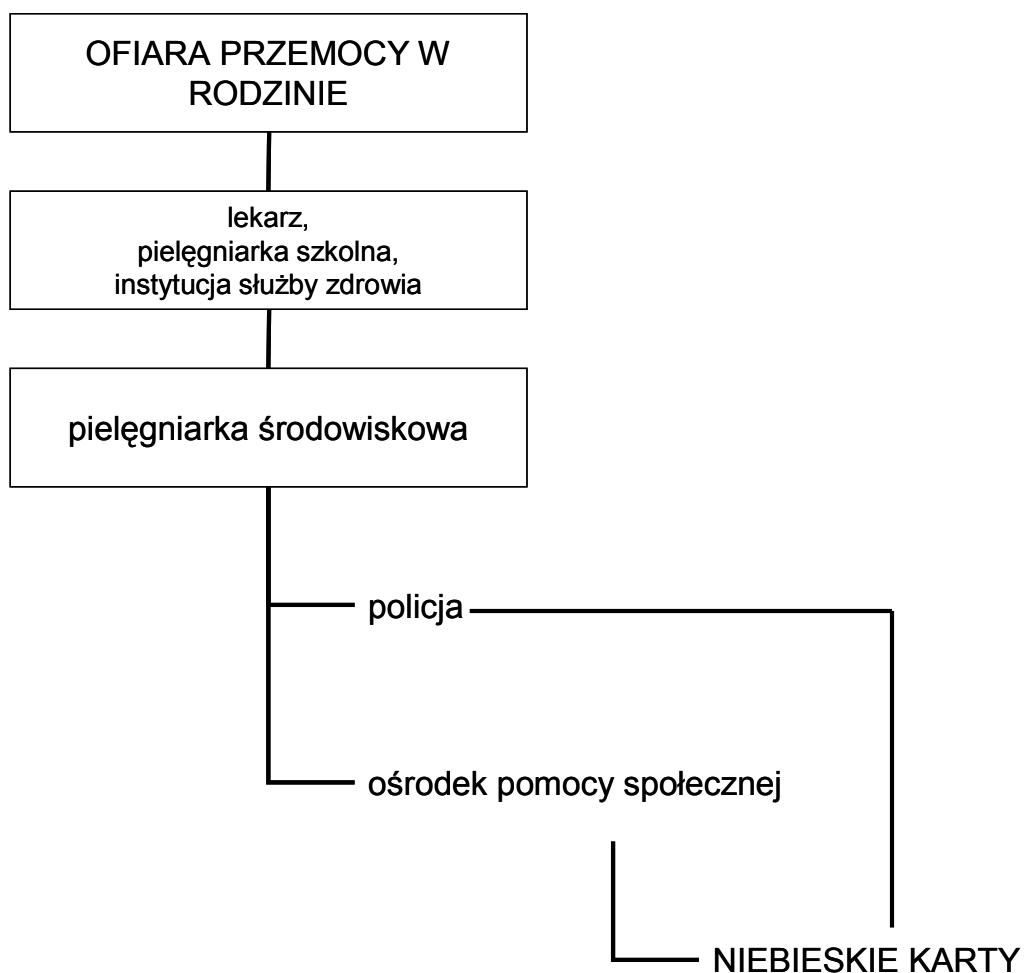
Wzorem działania Fundacji Dzieci Niczyje w Warszawie Centrum może powołać w ramach swojej działalności „Klub Kuratora”, „Klub Pedagoga” zrzeszający aktywnych i wyróżniających się postawą społeczną i zawodową przedstawicieli w/w grup zawodowych.

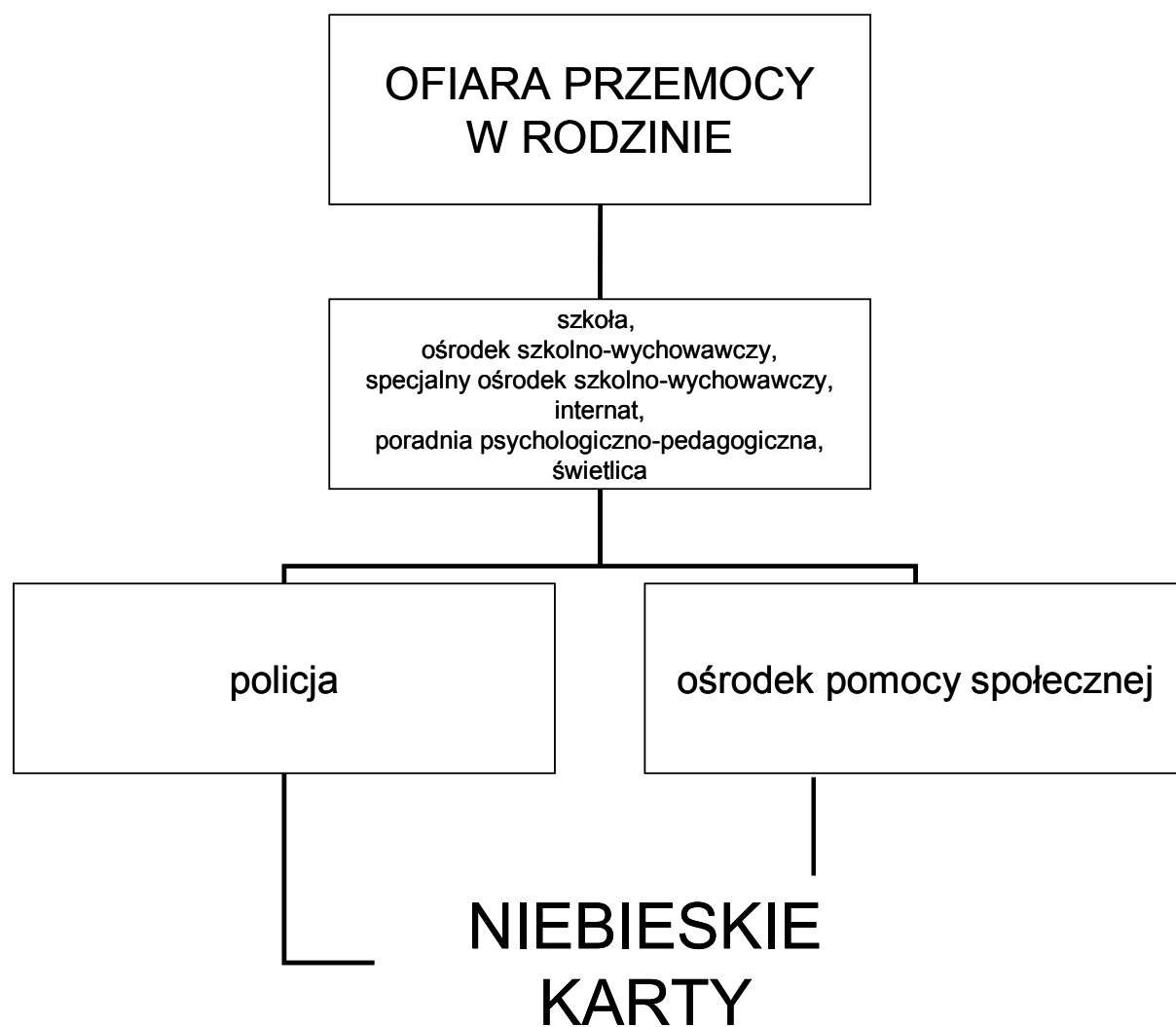
PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO
DLA INSTYTUCJI POMOCY SPOŁECZNEJ

PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO
DLA INSTYTUCJI SŁUŻBY ZDROWIA

PROCEDURY POSTĘPOWANIA INTERWENCYJNEGO
DLA INSTYTUCJI OŚWIATOWYCH

Zadania polskich instytucji i służb społecznych w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Policja

Do podstawowych zadań policji należy m.in:

1. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
2. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
3. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie - numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Prokuratura

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci
 - dozoru policyjnego,
 - tymczasowego aresztowania

Działalność gmin

Obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym, spoczywa także na samorządach lokalnych. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Możliwości działań na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej podejmowanych na terenie gmin:

1. Udostępnienie rodzinom, w których występuje przemoc, pomocy psychospołecznej i prawnej, poprzez:

a) tworzenie i prowadzenie:

- punktów informacyjno-konsultacyjnych
- schronisk dla ofiar przemocy domowej
- ośrodków interwencji kryzysowej
- telefonów zaufania
- programów środowiskowych

b) inicjowanie powstawania i wspieranie:

- organizacji społecznych pomagających ofiarom przemocy domowej,
- grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej,

Zadania te powinny być umieszczone w Gminnym programie rozwiązywania problemów alkoholowych. Na realizację tego programu gmina przeznacza środki z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu.

2. W przypadku gdy aktem przemocy towarzyszy picie alkoholu należy powiadomić gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, która zgodnie z prawem powinna:

- przeprowadzić dokładne rozeznanie sytuacji (wywiad środowiskowy),
- wezwać osobę nadużywającą alkoholu i stosującą przemoc na rozmowę ostrzegawczą, informującą o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy wobec bliskich,
- udzielić wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego osobom poszkodowanym,
- poinformować członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy domowej,
- prowadzić dokumentację przypadku,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadomić organy ścigania,
- w razie konieczności powiadomić policję i wnioskować o objęcie rodziny działaniami zgodne z kompetencjami, np. wizyty dzielnicowego,
- w razie konieczności powiadomić ośrodek pomocy społecznej i wnioskować o objęcie rodziny działaniami zgodne z kompetencjami,
- wnioskować do sądu rejonowego o zastosowanie, wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- współpracować z innymi instytucjami i organizacjami pomagającymi ofiarom przemocy domowej w środowisku lokalnym,

Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się także w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. W strukturach lokalnych działają miejskie lub gminne ośrodki pomocy społecznej. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby. (Niebieska Karta – załącznik do wywiadu),
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,

- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy
- w uzasadnionych przypadkach:
 - udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych,
 - udziela pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności,
 - udziela zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach,
- w razie potrzeby bądź na życzenie zainteresowanych zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, ośrodki pomocy, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice dla dzieci,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

Śłużby zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ: a) bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, b) zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanego oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

Organizacji pozarządowe

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe są to głównie stowarzyszenie, fundacje, kluby. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizują:

- telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, hostele, świetlice dla dzieci,

W ramach swojej działalności oferują, m.in.:

- pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków,
- pomoc socjalną,
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,

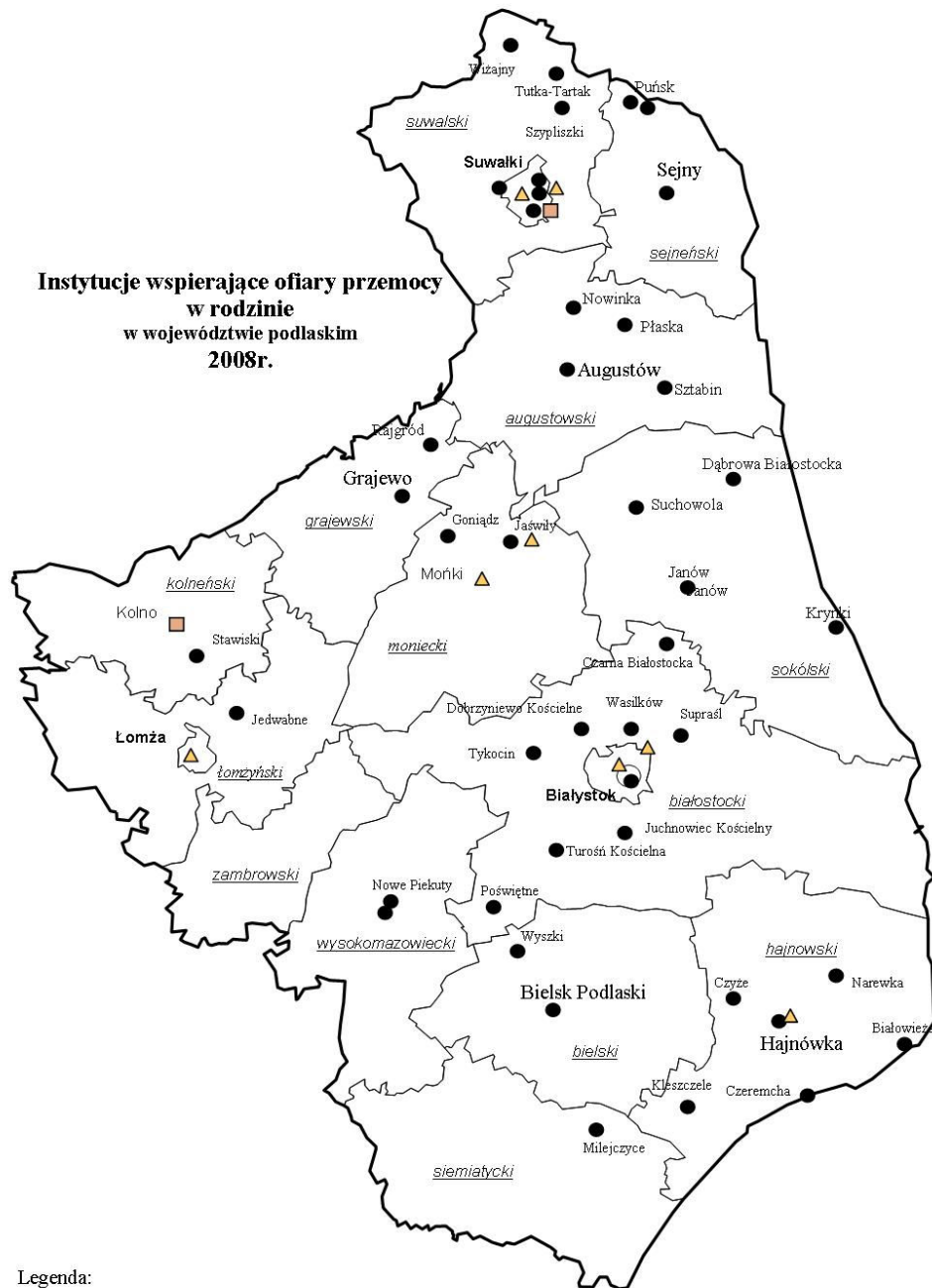
- udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,
- udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy gminnej komisji czy ośrodku pomocy społecznej,
- udział w interwencjach,
- pilotowanie przypadków,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych.

Współpraca służb i instytucji:

Ofiary przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych. Czynniki sprzyjające podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej świadczonej przez różną służbę:

- tworzenie zespołów pomocowych składających się z przedstawicieli różnych instytucji, np. policjant, pracownik socjalny, lekarz, pedagog,
- znajomość miejsc, osób, możliwości udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- przekazywanie i zbieranie informacji od poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom,
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy domowej oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy,
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków, form udzielania pomocy i efektów. Uwaga: odpowiednio prowadzona dokumentacja jest niezwykle pomocna w ewentualnym postępowaniu karnym przeciwko sprawcy.

Instytucje wspierające ofiary przemocy w rodzinie w woj. podlaskim (szczegółowy wykaz dostępny jest na stronie internetowej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku: www.bialystok.uw.gov.pl)

Legenda:

- ▲ Ośrodki interwencji kryzysowej—8
- Specjalistyczne ośrodki wsparcia—2
- Ośrodki wsparcia—0
- Punkty konsultacyjno-informacyjne—45

ZARZĄDZENIE NR 44/09
WOJEWODY PODLASKIEGO

z dnia 16 kwietnia 2009 r.

**w sprawie powołania Zespołu doradczego koordynującego na terenie województwa podlaskiego
działania służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie**

Na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206) zarządzam, co następuje:

§ 1. Powołuję Zespół doradczy koordynujący na terenie województwa podlaskiego działania służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zwany dalej „Zespołem”, w składzie:

- 1) Andrzej Kozłowski – Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku – Przewodniczący Zespołu;
- 2) Elżbieta Rajewska-Nikonowicz – Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 3) nadkom. Bożena Sury – Zastępca Naczelnika Wydziału Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 4) mł. asp. Joanna Lisowska – Asystent Zespołu ds. Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 5) insp. Jacek Pietraszewski – Inspektor Straży Miejskiej w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 6) Jacek Gryczewski – Terapeuta w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 7) Wiesław Jagielak – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży – Członek Zespołu;
- 8) Honorata Rudnik – Naczelnik Wydziału Zdrowia i Pomocy Społecznej Urzędu Miejskiego w Suwałkach – Członek Zespołu;
- 9) Elżbieta Anna Turczewska – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 10) Izabela Wasilewska – Pedagog w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kolnie – Członek Zespołu;
- 11) Bożena Chrzastowska – Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drohiczyne – Członek Zespołu;
- 12) Wiesława Sawośko-Grębowska – Prokurator w Prokuraturze Okręgowej w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 13) Joanna Dorota Toczydłowska – Wiceprezes Sądu Rejonowego w Białymstoku Przewodnicząca V Wydziału Rodzinnego i Nieletnich – Członek Zespołu;
- 14) Andrzej Rzepniewski – Kurator Okręgowy w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 15) Anna Topór – Wizytator Podlaskiego Kuratorium Oświaty w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 16) Małgorzata Borowska – Prezes Zarządu Oddziału Białostockiego Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów i Animatorów KLANZA – Członek Zespołu;
- 17) Anna Tuszyńska – Koordynator Centrum Ochrony Dziecka i Rodziny prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA Oddział Białostocki – Członek Zespołu;

- 18) Lidia Hordyńska – Prawnik Poradni Rodzinnej Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Oddziału Miejskiego w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 19) Agnieszka Niczewska – Pedagog, Członek Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Oddziału Miejskiego w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 20) Anna Tomulewicz – Przedstawiciel Stowarzyszenia Pomocy Rodzinie „Droga” w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 21) Marek Iwanowicz – Dyrektor Pogotowia Opiekuńczego w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 22) Maciej Rutkowski – Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 23) dr Joanna Szymanowska – Pracownik Zakładu Pedagogiki Społecznej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 24) dr Agnieszka Hendo-Milewska – Wykładowca Nauczycielskiego Kolegium w Białymstoku Rewalidacji, Resocjalizacji i Wychowania Fizycznego – Członek Zespołu;
- 25) Radosław Olszewski – Asystent Nauczycielskiego Kolegium w Białymstoku Rewalidacji, Resocjalizacji i Wychowania Fizycznego – Członek Zespołu;
- 26) prof. Katarzyna Laskowska – Przedstawiciel Niepaństwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Białymstoku – Członek Zespołu;
- 27) prof. dr hab. n. med. Maciej Gustaw Kaczmarek – Konsultant Wojewódzki w dziedzinie pediatrii – Członek Zespołu;
- 28) dr Witold Olański – Przedstawiciel Uniwersyteckiego Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Białymstoku – Członek Zespołu;

§ 2. Do zadań Zespołu należy:

- 1) ustalenie sposobów komunikacji i współpracy pomiędzy samorządem województwa, Ośrodkami Pomocy Społecznej, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, Komendą Wojewódzką Policji, Strażą Miejską, prokuraturą, sądem rodzinnym i Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, tj. sprawozdawczości, prewencji, monitoringu i szybkiej reakcji na przypadki przemocy i zaniedbywania dzieci;
- 2) wypracowanie procedur postępowania dla samorządu terytorialnego w celu zwiększenia skuteczności działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie, zwłaszcza stosowanej wobec dzieci.

§ 3. Zespół działa zgodnie z regulaminem, który stanowi załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 4. Obsługę organizacyjną Zespołu zapewnia Wydział Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

§ 5. Zarządzenie obowiązuje od dnia podpisania.¹¹

WOJEWODA PODLASKI

/-/ Maciej Żywno

¹¹ Niniejsze zarządzenie było poprzedzone zarządzeniem Nr 142/08 Wojewody Podlaskiego z dnia 5 września 2008 r. w sprawie powołania Zespołu doradczego koordynującego na terenie województwa podlaskiego działania służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zmienionym zarządzeniem Nr 3/09 Wojewody Podlaskiego z dnia 12 stycznia 2009 r., które utraciły moc z dniem 1 kwietnia 2009 r. na podstawie art. 82 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o województwie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206)

**BADANIE SONDAŻOWE DOT. ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE WYBRANYCH
GMIN/ POWIATÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO**
przeprowadzone w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie

GMINA/ POWIAT

(gmina wiejska/ miejsko-wiejska/ miejska/ miasto powiatowe/ powiat grodzki)

**Dane statystyczne dotyczące pomocy osobom będącym ofiarami przemocy
w rodzinie w latach 2006-2008:**

a/ liczba osób doznających przemocy w rodzinie objęta pomocą w placówce:

Grupa osób/ lata	2006	2007	2008	UWAGI
Kobiety do 59 r. ż.				
Kobiety powyżej 60 r. ż.				
Mężczyźni do 59 r. ż.				
Mężczyźni powyżej 60 r. ż.				
Dzieci w wieku 13-18 lat				
Dzieci do 12 r. ż.				
Łącznie				

b/ rodzaj przemocy:

Zachowania o charakterze przemocy/ lata	2006	2007	2008	UWAGI
zaniedbanie /np. ubiór nieadekwatny do pory roku; głodzenie; z. w zakresie higieny osobistej, opieki medycznej; pozostawianie bez opieki/				
przemoc fizyczna				
przemoc seksualna np. kontakty seksualne, prezentowanie pornografii/				
przemoc emocjonalna /np. zastraszenie, poniżanie, szantażowanie, izolowanie/				
przemoc ekonomiczna				
uzależnienie wskutek przemocy (np. namawianie do picia itp.)				
zespół dziecka krzywdzonego				
dziecko jako świadek przemocy w rodzinie				
inne				

c/ rodzaj podjętych przez placówkę działań:

FORMA UDZIELONEJ POMOCY/ LATA	2006	2007	2008	UWAGI
schronienie				

opinia biegłego				
poradnictwo (jakie?)				
konsultacje medyczne				
zawiadomienie innej instytucji (jakiej?)				
interwencja kryzysowa (umieszczenie w domu dziecka itp)				
pomoc telefoniczna				
brak podjęcia działania				

inne /jakie?/.....

d/ współpraca z innymi służbami:

INSTYTUCJA	TAK	NIE	UWAGI/ forma współpracy
służba zdrowia			
szkoła			
gminna komisja RPA			
sąd i prokuratura			
policja			
światlice socjoterapeutyczne i in.			
placówka leczenia odwykowego			
kurator			
pedagog			
psycholog			
inne			

e/ Czy placówka otrzymała informację zwrotną o ew. podjętych działaniach od instytucji, do której przekazała informację o zaistnieniu aktu przemocy w rodzinie?

TAK	NIE

od jakich instytucji? (% ogółu przypadków):

f/ Czy placówka odnotowała powtórne wystąpienie zjawiska przemocy wobec tego samego podopiecznego?

TAK	NIE

zaznacz X (% ogółu przypadków)

g/ Czy placówka utrzymuje/ utrzymywała kontakt z osobą pokrzywdzoną/ jej rodziną po stwierdzeniu zdarzenia?

TAK	NIE

zaznacz X (% ogółu przypadków)

UWAGI

/min. potrzeby instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy; trudności w procesie współpracy z innymi służbami itp/

.....
.....

*BADANIE SONDAŻOWE DOT. ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE WYBRANYCH
GMIN WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
przeprowadzone wśród lekarzy pierwszego kontaktu*

GMINA/ POWIAT

(gmina wiejska/ miejsko-wiejska/ miejska/ miasto powiatowe/ powiat grodzki)

TYP PLACÓWKI

**Dane statystyczne dotyczące pomocy osobom będącym ofiarami przemocy
w rodzinie w latach 2006-2008:**

a/ liczba osób doznających przemocy w rodzinie objęta pomocą w placówce:

Grupa osób/ lata	2006	2007	2008	UWAGI
Kobiety do 59 r. ż.				
Kobiety powyżej 60 r. ż.				
Mężczyźni do 59 r. ż.				
Mężczyźni powyżej 60 r. ż.				
Dzieci w wieku 13-18 lat				
Dzieci do 12 r. ż.				
Łącznie				

b/ rodzaj przemocy:

Zachowania o charakterze przemocy / lata	2006	2007	2008	UWAGI
zaniedbanie /np. ubiór nieadekwatny do pory roku; głodzenie; z. w zakresie higieny osobistej, opieki medycznej; pozostawianie bez opieki/				
przemoc fizyczna				
przemoc seksualna np. kontakty seksualne, prezentowanie pornografii/				
uzależnienie wskutek przemocy (np. namawianie do picia itp.)				
przemoc emocjonalna /np. zastraszenie, poniżanie, szantażowanie, izolowanie/				
przemoc ekonomiczna				
dziecko jako świadek przemocy w rodzinie				
zespół dziecka krzywdzonego				
inne				

c/ rodzaj podjętych przez placówkę działań:

FORMA UDZIELONEJ POMOCY/ LATA	2006	2007	2008	UWAGI
obdukcja				
opinia biegłego				
poradnictwo (jakie?)				
konsultacje medyczne				
zawiadomienie innej instytucji (jakiej?)				
interwencja kryzysowa (umieszczenie w domu dziecka itp)				
pomoc telefoniczna				
brak podjęcia działania				

inne

/jakie?/.....

d/ współpraca z innymi służbami:

INSTYTUCJA	TAK	NIE	UWAGI/ forma współpracy
pomoc społeczna			
szkoła			
gminna komisja RPA			
sąd i prokuratura			
policja			
światlice socjoterapeutyczne i in.			
placówka leczenia odwykowego			
kurator			
pedagog			
psycholog			
inne			

e/ Czy placówka otrzymała informację zwrotną o ew. podjętych działaniach od instytucji, do której przekazała informację o zaistnieniu aktu przemocy w rodzinie?

TAK	NIE

od jakich instytucji? (% ogółu przypadków):

f/ Czy placówka odnotowała powtórne wystąpienie zjawiska przemocy wobec tego samego podopiecznego?

TAK	NIE

zaznacz X (% ogółu przypadków)

g/ Czy placówka utrzymuje/ utrzymywała kontakt z osobą pokrzywdzoną/ jej rodziną po stwierdzeniu zdarzenia?

TAK	NIE

zaznacz X (% ogółu przypadków)

UWAGI

/min. potrzeby instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy; trudności w procesie współpracy z innymi służbami itp/

.....

**BADANIE SONDAŻOWE DOT. ZJAWISKA PRZEMOCY WOBEC DZIECI, ZAOBSERWOWANEJ
PRZEZ PRACOWNIKÓW SZKOŁY NA TERENIE WYBRANYCH GMIN WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO**

GMINA/ POWIAT

(gmina wiejska/ miejsko-wiejska/ miejska/ miasto powiatowe/ powiat grodzki)

TYP SZKOŁY

**Dane statystyczne dotyczące problemu przemocy wobec dzieci zauważonego przez
pracowników szkoły w latach 2006-2008:**

a/ Czy pracownicy szkoły zetknęli się z przypadkiem stosowania przemocy wobec dziecka?

ROK	TAK	NIE	LICZBA PRZYPADKÓW
2006			
2007			
2008			

zaznacz X

b/ czy w szkole funkcjonuje szkolny gabinet profilaktycznej opieki nad dzieckiem?

TAK	NIE

zaznacz X

c/ formy przemocy zauważone u dziecka:

Formy przemocy/ liczba przypadków w poszczególnych latach	2006	2007	2008	UWAGI
przemoc fizyczna (obrażenia na ciele)				
zaniedbanie /np. ubiór nieadekwatny do pory roku; głódzenie; z. w zakresie higieny osobistej, opieki medycznej; pozostawianie bez opieki/				
przemoc emocjonalna /np. zastraszenie, poniżanie, szantażowanie, izolowanie/				
przemoc seksualna np. kontakty seksualne, prezentowanie pornografii/				
przemoc ekonomiczna				
dziecko jako świadek przemocy w rodzinie				
inne				
Łącznie				

d/ rodzaj podjętych przez szkołę działań:

FORMA UDZIELONEJ POMOCY/ LATA	2006	2007	2008	UWAGI
interwencja (np. umieszczenie				

dziecka w placówce wychowawczej)				
pomoc telefoniczna				
skierowanie do pedagoga szkolnego				
skierowanie do psychologa				
zawiadomienie policji				
zawiadomienie innej instytucji, służby, osób (jakie?)				
samodzielna pomoc pracownika szkoły				
brak podjęcia działania				

inne /jakie?/.....

e/ Czy szkoła posiadała informacje o dziecku i jego rodzinie, np. wykształcenie rodziców, status materialny rodziny, struktura rodziny, czy występowały ucieczki dziecka z domu itp.? /PROSZĘ OKREŚLIĆ PROCENTOWO W STOSUNKU DO OGÓŁU PRZYPADKÓW/

f/ współpraca z innymi służbami w przypadku stwierdzenia/ podejrzenia przemocy wobec dziecka:

INSTYTUCJA	TAK	NIE	UWAGI/ forma współpracy
pomoc społeczna			
służba zdrowia			
gminna komisja RPA			
sąd i prokuratura			
policja			
światlice socjoterapeutyczne			
placówka leczenia odwykowego			
kuratorzy			
inne			

g/ Czy szkoła otrzymała informację zwrotną o ew. podjętych działaniach od instytucji, do której przekazała informację o zaistnieniu aktu przemocy wobec dziecka?

TAK	NIE

od jakich instytucji? (% ogółu przypadków):

f/ Czy placówka odnotowała powtórne wystąpienie zjawiska przemocy wobec tego samego podopiecznego?

TAK	NIE

zaznacz X (% ogółu przypadków)

g/ Czy placówka utrzymuje/ utrzymywała kontakt z osobą pokrzywdzoną/ jej rodziną po stwierdzeniu zdarzenia?

TAK	NIE

zaznacz X (% ogółu przypadków)

UWAGI

/min. potrzeby instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy; trudności w procesie współpracy z innymi służbami itp/

.....
